

## OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

JULIANE KOKOTT

przedstawiona w dniu 1 marca 2007 r.<sup>1</sup>

### I — Wprowadzenie

1. Zgodnie z szóstą dyrektywą VAT 77/388/EWG (zwaną dalej „szóstą dyrektywą”)<sup>2</sup> zarządzanie funduszami inwestycyjnymi jest zwolnione z podatku VAT. W wyroku w sprawie *Abbey National*<sup>3</sup> Trybunał — również na wniosek VAT and Duties Tribunal, London — uściślił już, jakie czynności obejmuje pojęcie *zarządzania* funduszami inwestycyjnymi i na jakich warunkach można zwolnić od podatku VAT usługi zarządzania świadczone przez osoby trzecie na rzecz funduszu.

2. Sprawa *Abbey National* dotyczyła otwartych funduszy inwestycyjnych działających w formie trustu (*Authorised Unit*

*Trusts* — AUT) oraz spółek inwestycyjnych działających w formie statutowej (*Open-ended Investment Companies* — OEIC). W niniejszym postępowaniu powstaje pytanie, czy zwolnienie stosuje się również w odniesieniu do niektórych funduszy zamkniętych, a mianowicie *Investment Trust Companies* (ITC). Otwarte i zamknięte fundusze różnią się co do zasady tym, że kapitał otwartych funduszy ulega zmianie poprzez emisję i wycofywanie udziałów przez fundusz, podczas gdy kapitał funduszy zamkniętych nie ulega zmianie.

3. Niepewność co do traktowania ITC wynika z tego, że dyrektywa w zakresie określenia specjalnych funduszy inwestycyjnych objętych ulgami podatkowymi odsyła do prawa krajowego. Wprawdzie na terenie Zjednoczonego Królestwa obowiązują ogólne uregulowania dotyczące ITC, lecz prawo krajowe nie przewiduje zwolnienia ITC od podatku VAT. Należy więc wyjaśnić, jak dalece sięgają uprawnienia państw członkowskich w zakresie określania statusu funduszy oraz jakie granice wyznacza im w szczególności zasada neutralności podatku VAT.

1 — Język oryginału: niemiecki.

2 — Szósta dyrektywa Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych — wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.U. L 145, str. 1). Dyrektywa ta została uchylona ze skutkiem od dnia 1 stycznia 2007 r. i zastąpiona dyrektywą Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. L 347, str. 1).

3 — Wyrok z dnia 4 maja 2006 r. w sprawie C-169/04 *Abbey National i Inscape Investment Fund*, Zb.Orz. str. I-4027.

## II — Ramy prawne

### A — Prawo wspólnotowe

#### 4. Zgodnie z art. 13 część B szóstej dyrektywy

„Państwa członkowskie zwalniają, na warunkach, które ustalają w celu zapewnienia właściwego i prostego zastosowania zwolnień od podatku i zapobieżenia oszustwom podatkowym, unikaniu opodatkowania lub nadużyciom:

[...]

#### d) następujące transakcje:

[...]

6. zarządzanie specjalnymi funduszami inwestycyjnymi, określonymi przez państwa członkowskie;[ ...]”.

5. Dyrektywa Rady 85/611/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS)<sup>4</sup> harmonizuje regulacje prawa krajowego w odniesieniu do funduszy inwestycyjnych. Zakresem jej stosowania zgodnie z art. 1 ust. 2 tiret drugie są jednak objęte jedynie otwarte fundusze, których udziały są wycofywane lub wypłacane na żądanie udziałowców bezpośrednio lub pośrednio w ciężar majątku tych podmiotów. Natomiast fundusze zamknięte są wyraźnie wyłączone z zakresu stosowania tej dyrektywy (art. 2 ust. 1 tiret pierwsze dyrektywy 85/611).

### B — Prawo krajowe

6. W Zjednoczonym Królestwie przewidziane w szóstej dyrektywie zwolnienie zarządzania funduszami i spółkami inwestycyjnymi zostało transponowane na mocy załącznika 9 i 10 grupa 5 pkt 9 Value Added Tax Act 1994 (ustawy o podatku VAT z 1994 r.). Regulację tą stosuje się w szczególności w odniesieniu do AUT (pkt 9) i OEIC (pkt 10), ale nie w odniesieniu do ITC.

<sup>4</sup> — Dz.U. L 375, str. 3, ostatnio zmieniona przez dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/1/WE z dnia 9 marca 2005 r. zmieniająca dyrektywy Rady 73/239/EWG, 85/611/EWG, 91/675/EWG, 92/49/EWG i 93/6/EWG oraz dyrektywy 94/19/WE, 98/78/WE, 2000/12/WE, 2001/34/WE, 2002/83/WE i 2002/87/WE w celu ustanowienia nowej struktury organizacyjnej komitetów w sektorze usług finansowych (Dz.U. L 79 str. 9).

7. Przepisy ustawy o podatku VAT z 1994 r. w obecnie obowiązującej wersji w sprawie definicji przedsiębiorstw zwolnionych od podatku odwołują się do przepisów dotyczących *Collective Investment Schemes* zawartych w części XVII Financial Services and Markets Act 2000 (ustawy o usługach i rynkach finansowych z 2000 r., FSMA). FSMA transponuje dyrektywę 85/611 do prawa krajowego. ITC nie podlegają zakresowi stosowania *Collective Investment Schemes* w rozumieniu FSMA. W przeciwieństwie do AUT i OEIC nie wymagają one dopuszczenia przez *Financial Service Authority* (FSA) jako fundusze inwestycyjne, podlegają jednak nadzorowi tej instytucji pełniącej funkcję *Listing Authority* (organ odpowiedzialny za dopuszczenie do obrotu na giełdzie).

8. Dla uznania spółki za ITC w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych określono szereg warunków w art. 842 Income and Corporation Taxes Act z 1988 r. Do tego postanowienia odsyłają inne przepisy. Ponadto w odniesieniu do ITC mają zastosowanie regulacje dotyczące spółek inwestycyjnych zawarte w Companies Act z 1985 r.

### III — Stan faktyczny i pytania prejudycjalne

9. ITC są połączonymi instrumentami lokacyjnymi o rozłożonym ryzyku, notowanymi

na giełdzie jako spółki akcyjne i inwestującymi w portfele inwestycyjne. Podmioty lokujące kapitał dysponują akcjami spółki. W odróżnieniu od AUT i OEIC liczba udziałów pozostaje niezmienna (z zastrzeżeniem ewentualnego podwyższania kapitału). Podmioty te nie mają prawa do wycofania udziałów przez spółkę, jak ma to miejsce w przypadku innych rodzajów funduszy. Przeciwnie, muszą ewentualnie sprzedawać udziały na giełdzie. Wartość giełdowa udziałów zależy od podaży i popytu, przy czym wartość portfela inwestycyjnego ITC jest istotnym, ale nie jedynym czynnikiem wyceny.

10. JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust plc stanowi ITC. Na jej rzecz podmiot trzeci, JP Morgan Fleming Asset Management (UK) Limited, świadczy usługi zarządzania jej inwestycjami, od których uiszcza ona obecnie podatek VAT. Od poboru podatku VAT od czynności zarządzania funduszem wykonywanych na jej rzecz wniosła ona odwołanie do VAT and Duties Tribunal, który postanowieniem z dnia 19 września 2005 r. zwrócił się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1. Czy pojęcie »specjalne fundusze inwestycyjne« zawarte w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy VAT obejmuje również zamknięte fundusze inwestycyjne, takie jak ITC?

2. Jeżeli odpowiedź na pytanie pierwsze jest twierdząca, to czy zwrot »określone przez państwa członkowskie« w art. 13 część B lit. d) pkt 6

#### IV — Ocena prawna

a) pozwala państwom członkowskim na wybranie określonych »specjalnych funduszy inwestycyjnych« znajdujących się w ramach ich jurysdykcji, które będą korzystać ze zwolnienia od podatku przewidzianego dla usług zarządzania i na wyłączenie innych z tego zwolnienia, lub

b) oznacza, że państwa członkowskie są zobowiązane do określenia w ramach ich jurysdykcji funduszy, które wchodzi w zakres definicji »specjalnych funduszy inwestycyjnych«, i że zwolnienie od podatku powinno być rozszerzone na wszystkie takie fundusze?

3. Jeżeli odpowiedź na pytanie drugie brzmi w ten sposób, że państwa członkowskie mogą wybrać, które »specjalne fundusze inwestycyjne« korzystają ze zwolnienia od podatku, to jaki wpływ na to uprawnienie mają zasady neutralności podatkowej, równego traktowania i zapobiegania zakłóceniom konkurencji?

4. Czy art. 13 część B lit. d) pkt 6 wywiera skutek bezpośredni?».

#### A — Wprowadzenie

11. Pojęcie zarządzania specjalnymi funduszami inwestycyjnymi nie jest bliżej określone w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy. Zwrot ten zawiera jednak dwa elementy wymagające uściślenia, a mianowicie „zarządzanie” oraz „specjalne fundusze inwestycyjne”.

12. Jak orzekł Trybunał w wyroku w sprawie *Abbey National*, określenie tego, co stanowi *zarządzanie* w rozumieniu wspomnianego przepisu, jest kwestią należącą do prawa wspólnotowego. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zwolnienia od podatku przewidziane w art. 13 szóstej dyrektywy stanowią bowiem pojęcia prawa wspólnotowego, które powinny zapobiec rozbieżnościom w stosowaniu systemu podatkowego w poszczególnych państwach członkowskich<sup>5</sup>.

5 — Zobacz wyroki z dnia 12 września 2000 r. w sprawie C-358/97 Komisja przeciwko Irlandii, Rec. str. I-6301, pkt 51, z dnia 3 marca 2005 r. w sprawie C-428/02 *Fonden Marselisborg Lystbådehavn*, Zb.Orz. str. I-1527, pkt 27, oraz w sprawie *Abbey National i Inscape Investment Fund*, cytowany w przypisie 3, pkt 38.

13. Natomiast zgodnie z wyraźnym brzmieniem dyrektywy bliższe określenie przedmiotowych specjalnych funduszy inwestycyjnych należy do kompetencji państw członkowskich. W tym zakresie Trybunał wskazał w wyroku w sprawie *Abbey National*:

„O ile skutek tego państwa członkowskie nie mogą zmieniać jej treści [mowa o szóstej dyrektywie], w szczególności w sytuacji gdy same określają warunki jej stosowania, o tyle jednak nie może tak być w przypadku, gdy to Rada powierzyła im zadanie ustalenia pewnych warunków określonego zwolnienia”<sup>6</sup>.

14. Ten zwrot jest niezrozumiały. Wydaje się, że Trybunał przyznaje państwom członkowskim uprawnienie do zmiany treści dyrektywy, co w zasadzie leży w kompetencji ustawodawcy wspólnotowego.

15. W rzeczywistości Trybunał może jedynie mieć na myśli, że dyrektywa odsyła w określonych, wyraźnie wymienionych przypadkach do bliższej definicji pojęcia, dokonanej w krajowych porządkach prawnych, i w ten sposób pozostawia państwom członkowskim wypełnienie treścią tego pojęcia. Takie

odesłania do krajowych definicji znajdują się w wielu miejscach w szóstej dyrektywie. I tak obowiązkiem państw członkowskich jest na przykład określenie zawodów medycznych i paramedycznych, których świadczenia są zwolnione od podatku zgodnie z art. 13 część A ust. 1 lit. c) szóstej dyrektywy. Poza tym zwolnienie od podatku świadczeń wykonywanych przez instytucje użyteczności publicznej lub instytucje charytatywne zależy od tego, czy państwa członkowskie przyznały im odpowiedni status<sup>7</sup>.

16. Wprawdzie ta technika legislacyjna prowadzi do tego, że warunki zastosowania szóstej dyrektywy mogą się różnić w poszczególnych państwach członkowskich, jednak stwarza ona pewność prawa w dziedzinach, których ustawodawca wspólnotowy nie zharmonizował szczegółowo w szóstej dyrektywie. Zawsze bowiem istnieje możliwość powołania się na właściwe regulacje państw członkowskich. Zachowują one swobodne uznanie umożliwiające im uzależnienie przyznania zwolnienia od spełnienia określonych standardów ustanowionych w prawie krajowym z uwzględnieniem okoliczności istniejących w danym państwie.

17. Po pierwsze, swobodne uznanie państw członkowskich jest ograniczone treścią oraz znaczeniem i celem właściwego przepisu

6 — Wyrok w sprawie *Abbey National i Inscape Investment Fund*, cytowany w przypisie 3, pkt 39, odsyłający do wyroku z dnia 28 marca 1996 r. w sprawie *C-468/93 Gemeente Emmen*, Rec. str. I-1721, pkt 25.

7 — Zobacz na przykład art. 13 część A ust. 1 lit. b), g), h), i), l), n) szóstej dyrektywy.

dyrektywy<sup>8</sup>. Zgodnie z powyższym wykluczona jest możliwość kwalifikowania przez państwa członkowskie podmiotów jako specjalnych funduszy inwestycyjnych w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, które, biorąc pod uwagę sens i cel przepisu, z góry nie są objęte zakresem tego pojęcia. Po drugie, państwa członkowskie muszą również mieć na uwadze ogólne zasady leżące u podstaw szóstej dyrektywy, w szczególności zasadę neutralności podatku VAT<sup>9</sup>.

*B — W przedmiocie pierwszego pytania prejudycjalnego*

18. W ramach pierwszego pytania prejudycjalnego należy wyjaśnić, czy fundusze zamknięte, takie jak ITC, w ogóle mogą być „specjalnymi funduszami inwestycyjnymi” zgodnie z art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy.

19. W wyroku w sprawie *Abbey National*, wydanym po przekazaniu postanowienia

odsyłającego w niniejszej sprawie, Trybunał rozstrzygnął już, że zwolnienie od podatku zarządzania specjalnymi funduszami inwestycyjnymi stosuje się niezależnie od ich formy prawnej, zarówno w odniesieniu do podmiotów zbiorowego inwestowania działających w formie umownej, trustu, jak i tych działających w formie statutowej<sup>10</sup>.

20. O ile fundusze nieposiadające osobowości prawnej, a więc fundusze działające w formie umownej lub trustu, są zdane na usługi zarządzania świadczone przez zewnętrzny podmiot zarządzający, to spółki inwestycyjne działające w formie statutowej mogą w zasadzie prowadzić samodzielne zarządzanie również bez angażowania osób trzecich<sup>11</sup>. Jeżeli jednak fundusze inwestycyjne działające w formie statutowej angażują zewnętrzny podmiot zarządzający, znajdują się w tej samej sytuacji, co fundusze nieposiadające osobowości prawnej<sup>12</sup>. Jak już stwierdził to Trybunał w wyroku w sprawie *Abbey National*, sytuacja, w której usługi zarządzania świadczone na rzecz funduszy działających w formie statutowej podlegają opodatkowaniu, podczas gdy zarządzanie funduszami działającymi w innej formie prawnej jest zwolnione od podatku, narusza zasadę neutralności podatkowej<sup>13</sup>.

8 — Zobacz wyrok w sprawie *Gemeente Emmen*, cytowany w przypisie 6, pkt 25, wyrok z dnia 12 lutego 1998 r. w sprawie C-346/95 *Blasi*, Rec. str. I-481, pkt 21, oraz moja opinia przedstawiona w dniu 15 grudnia 2005 r. w sprawach C-443/04 i C-444/04 *Solleveld i van den Hout-van Eijnsbergen*, Zb.Orz. str. I-3617, pkt 23.

9 — Zobacz wyroki z dnia 10 września 2002 r. w sprawie C-141/00 *Kügler*, Rec. str. I-6833, pkt 55 i n., z dnia 6 listopada 2003 r. w sprawie C-45/01 *Dornier*, Rec. str. I-12911, pkt 69, z dnia 27 kwietnia 2006 r. w sprawie C-443/04 i C-444/04 *Solleveld i van den Hout-van Eijnsbergen*, Zb.Orz. str. I-3617, pkt 35 i 36, oraz pkt 23, 37 i nast. opinii przedstawionej w tej sprawie.

10 — Cytowany w przypisie 3, pkt 53.

11 — Zobacz bardziej szczegółowo w tym zakresie opinia rzecznika generalnego M. Poiaresa Madura przedstawiona w dniu 18 maja 2004 r. w sprawie C-8/03 *BBL*, Zb.Orz. str. I-10157, pkt 26, oraz moja opinia przedstawiona w dniu 8 września 2005 r. w sprawie C-169/04 *Abbey National i Inscape Investment Fund*, Zb.Orz. str. I-4027, pkt 29 i nast.

12 — Zobacz opinia w sprawie *Abbey National i Inscape Investment Fund*, cytowana w przypisie 11, pkt 32, oraz opinia w sprawie *BBL*, cytowana w przypisie 11, pkt 27.

13 — Wyrok w sprawie *Abbey National i Inscape Investment Fund*, cytowany w przypisie 3, pkt 56.

21. ITC są spółkami akcyjnymi, a więc specjalnymi funduszami inwestycyjnymi posiadającymi osobowość prawną, założonymi na podstawie statutu. Nie ma istotnej różnicy pomiędzy funduszami działającymi w tej formie a innymi spółkami inwestycyjnymi założonymi na podstawie statutu, na przykład OIEC, która z góry wykluczałaby zaklasyfikowanie wspomnianych zamkniętych funduszy jako specjalnych funduszy inwestycyjnych w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy.

22. Fakt, że dyrektywa 85/611 nie ma zastosowania do funduszy zamkniętych, nie stoi w sprzeczności z tym wnioskiem. Wprawdzie Trybunał w wyroku w sprawie Abbey National powołał się, odpowiadając na pytanie, jakie czynności należy uznać za zarządzanie funduszem inwestycyjnym zwolnione od podatku, na regulacje zawarte w dyrektywie 85/611, ale szósta dyrektywa została wydana na długo przed dyrektywą 85/611 i ma inny zakres regulacyjny<sup>14</sup>. Dyrektywa 85/611 nie pozwala zatem na wyciągnięcie przekonujących wniosków co do kwestii, jakie podmioty mogą zostać objęte wyłączeniem zawartym w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy.

23. Wyłączenie zamkniętych funduszy z zakresu stosowania dyrektywy 85/611 nastąpiło poza tym z przyczyn niezwiązanych z wykładnią szóstej dyrektywy. Przeciwnie, ustawodawca przy harmonizowaniu zasad dotyczących funduszy inwestycyjnych

działał stopniowo i zastrzegł sobie regulację funduszy zamkniętych w późniejszym okresie<sup>15</sup>.

24. Na pierwsze pytanie prejudycjalne należy zatem odpowiedzieć, że pojęcie „specjalne fundusze inwestycyjne” zawarte w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy może również obejmować zamknięte fundusze inwestycyjne takie jak ITC.

*C — W przedmiocie drugiego i trzeciego pytania prejudycjalnego*

25. W ramach drugiego i trzeciego pytania prejudycjalnego, które należy rozpatrzyć łącznie, należy wyjaśnić, jak daleko sięgają uprawnienia państw członkowskich w zakresie określenia specjalnych funduszy inwestycyjnych, których zarządzanie jest zwolnione od podatku zgodnie z art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy.

26. Sąd krajowy rozważa dwa możliwe warianty wykładni. Według pierwszego z nich państwo członkowskie może wybrać określone specjalne fundusze inwestycyjne

<sup>14</sup> — Zobacz opinia w sprawie Abbey National i Inscape Investment Fund, cytowana w przypisie 11, pkt 79.

<sup>15</sup> — Zobacz motyw szósty dyrektywy 85/611.



znajdujące się w ramach jego jurysdykcji *do celów zwolnienia od podatku VAT* usług zarządzania zgodnie z art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy i wyłączać z uprzywilejowania inne. Zgodnie z drugim wariantem zarządzanie wszystkimi specjalnymi funduszami inwestycyjnymi określonymi przez państwa członkowskie jest zwolnione od podatku VAT.

27. Na wstępie należy zaznaczyć, że samo pojęcie „specjalnego funduszu inwestycyjnego” (special investment fund) nie jest pojęciem prawa krajowego, co również podnosi Komisja. Okoliczność, że inwestycja jest uznana za fundusz inwestycyjny na podstawie prawa krajowego, nie pozwala jeszcze na automatyczne wyciągnięcie wniosku, że chodzi również o specjalny fundusz inwestycyjny w rozumieniu dyrektywy. Przeciwnie, państwa członkowskie przy wykonywaniu prawa do swobodnego uznania powinny uściślić, jakie podmioty należy uznać za specjalne fundusze inwestycyjne, których zarządzanie jest zwolnione od podatku VAT. Co do zasady mogą one również wyłączać przy tym niektóre rodzaje funduszy inwestycyjnych ze zwolnienia i to bez względu na okoliczność, że fundusze te podlegają szczególnym regulacjom prawa krajowego w odniesieniu do pewnych aspektów<sup>16</sup>.

28. Wyłącznie z faktu, że ITC są uznane za fundusze inwestycyjne na podstawie prawa Zjednoczonego Królestwa, nie można zatem wnioskować w sposób przekonujący, że zarządzanie funduszami należącymi do tej kategorii należy zwolnić od podatku VAT. Należy raczej zbadać, czy krajowy ustawodawca właściwie skorzystał z prawa do swobodnego uznania, nie rozszerzając zwolnienia od podatku na zarządzanie ITC.

29. Państwa członkowskie przy wykonywaniu przysługującego im prawa do swobodnego uznania muszą mieć na uwadze cele związane ze zwolnieniem od podatku oraz zasadę neutralności podatkowej<sup>17</sup>.

30. Celem zwolnienia od podatku zarządzania specjalnymi funduszami inwestycyjnymi przewidzianego w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy jest w szczególności nieutrudnianie drobnym inwestorom dostępu do tej formy inwestycji. Gdyby zwolnienie nie obowiązywało, posiadacze udziałów w funduszach inwestycyjnych podlegaliby wyższemu opodatkowaniu, niż inwestorzy lokujący swoje pieniądze bezpośrednio w akcje lub inne papiery wartościowe i niekorzystający z usług zarządzania świadczonych na rzecz funduszu<sup>18</sup>. Właśnie dla drobnych inwestorów inwestycje w funduszach inwestycyjnych mają szczególne znaczenie. W związku z niewielkimi możli-

16 — Podobnie Trybunał w wyroku w sprawie Solleveld i van den Hout-van Eijnsbergen, cytowanym w przypisie 9, pkt 33, dotyczącej uprawnień państw członkowskich w zakresie określania zawodów paramedycznych, które są objęte zakresem stosowania zwolnienia od podatku określonego w art. 13 część A ust. 1 lit. c) szóstej dyrektywy.

17 — Zobacz orzecznictwo cytowane w przypisach 8 i 9.

18 — Zobacz wyrok w sprawie Abbey National i Inscape Investment Fund, cytowany w przypisie 3, pkt 62, oraz pkt 27 i 68 opinii w tej sprawie, a także opinia w sprawie BBL, cytowana w przypisie 11, pkt 26.



wościami inwestycyjnymi, jakimi dysponują, mogą oni bowiem tylko w ograniczonym zakresie lokować swoje pieniądze bezpośrednio w papiery wartościowe; poza tym nie dysponują oni często wymaganą wiedzą w zakresie porównywania i wyboru papierów wartościowych<sup>19</sup>.

nione od podatku<sup>22</sup>. W przeciwnym razie nie osiągnięto by celu polegającego na nieutrudnianiu lokat pieniężnych w funduszach inwestycyjnych.

31. Wprawdzie, jak słusznie podnosi rząd Zjednoczonego Królestwa, zwolnienia od podatku przewidziane w art. 13 szóstej dyrektywy powinny podlegać ścisłej wykładni, ponieważ stanowią one wyjątki od ogólnej zasady, zgodnie z którą podatek VAT pobierany jest od każdej usługi świadczonej odpłatnie przez podatnika<sup>20</sup>, to jednak wykładnia pojęć zawartych w tym przepisie musi być równocześnie zgodna z celami, którym one służą<sup>21</sup>. W konsekwencji państwa członkowskie nie mogą zbyt ściśle ograniczać kręgu specjalnych funduszy inwestycyjnych, których zarządzanie jest zwol-

32. W szczególności nie mogą one wyłączać ze zwolnienia funduszy inwestycyjnych objętych zakresem stosowania dyrektywy 85/611, na mocy której uprawnienie państw członkowskich do określania uprzywilejowanych funduszy obowiązuje równoległe<sup>23</sup>. Ponieważ dyrektywa ta dostosowuje na wysokim poziomie krajowe przepisy prawne dotyczące niektórych rodzajów funduszy inwestycyjnych w zakresie ochrony podmiotów lokujących pieniądze, fundusze inwestycyjne objęte dyrektywą nadają się szczególnie do lokat pieniężnych drobnych inwestorów.

33. Państwa członkowskie mogą wyłączać inne formy funduszy inwestycyjnych nieobjęte zakresem stosowania dyrektywy 85/611, o ile jest to zgodne z zasadą neutralności podatkowej.

34. Zasada neutralności podatkowej po raz pierwszy została przywołana w motywie

19 — Opinia w sprawie Abbey National i Inscape Investment Fund, cytowana w przypisie 11, pkt 28.

20 — Zobacz m.in. wyroki z dnia 20 listopada 2003 r. w sprawie C-8/01 Taksatorringen, Rec. str. I-13711, pkt 36, z dnia 26 maja 2005 r. w sprawie C-498/03 Kingscrest i Montecello, Zb.Orz. str. I-4427, pkt 29, w sprawie Abbey National i Inscape Investment Fund, cytowany w przypisie 3, pkt 60, oraz wyrok z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie C-401/05 VDP Dental Laboratory, Zb.Orz. str. I-12121, pkt 23.

21 — Zobacz wyroki w sprawie Dornier, cytowany w przypisie 9, pkt 42, oraz w sprawie Kingscrest i Montecello, cytowany w przypisie 20, pkt 29.

22 — Zobacz wyrok z dnia 11 stycznia 2001 r. w sprawie C-76/99 Komisja przeciwko Francji, Rec. str. I-249, pkt 23. Trybunał stwierdza w nim, że art. 13 część A ust. 1 lit. b) szóstej dyrektywy nie należy interpretować w sposób zbyt zawężający, ponieważ celem zwolnienia czynności związanych ściśle z leczeniem szpitalnym lub świadczeniami opieki medycznej jest doprowadzenie do sytuacji, w której dostęp do takiego leczenia nie będzie utrudniony z powodu wyższych kosztów. Koszty te powstałyby, gdyby samo leczenie lub czynności ściśle z nim związane były objęte podatkiem VAT.

23 — Zobacz opinia w sprawie Abbey National i Inscape Investment Fund, cytowana w przypisie 11, pkt 38.

piątym pierwszej dyrektywy VAT<sup>24</sup>, który ma następujące brzmienie: „System podatku od towarów i usług osiąga najwyższy stopień prostoty i neutralności wówczas, gdy podatek nakładany jest w sposób jak najogólniejszy i gdy obejmuje on wszystkie etapy produkcji i dystrybucji oraz świadczenia usług [...]”.

35. Trybunał podkreślał znaczenie tej zasady w różnych kontekstach. W związku z prawem do odliczania podatku naliczonego zasada ta nakazuje neutralność pod względem wartości, to znaczy musi istnieć możliwość całkowitego odliczenia podatku naliczonego od wcześniejszych świadczeń, który staje się należny w momencie wykonania świadczenia na rzecz końcowego konsumenta<sup>25</sup>. Tym samym unika się wielokrotnego opodatkowania świadczenia w zależności od liczby poprzednich etapów wykonywania wcześniejszych świadczeń.

36. W innych kontekstach zostaje silnie zaakcentowany aspekt równego traktowania wszystkich świadczeń lub wszystkich podatników w zakresie opodatkowania i stosowa-

wanej stawki podatkowej<sup>26</sup>. Sformułowania wybrane przez Trybunał do opisu znaczenia zasady neutralności są zróżnicowane.

37. W niektórych orzeczeniach wywodził on: „zasada neutralności podatku sprzeciwia się w szczególności temu [...], aby podmioty gospodarcze dokonujące tych samych transakcji były traktowane w różny sposób pod względem poboru podatku VAT”<sup>27</sup>.

38. W innych wyrokach Trybunał stosował sformułowanie, iż zasada neutralności podatkowej sprzeciwia się w szczególności „odmiennemu traktowaniu w zakresie podatku VAT towarów lub świadczenia usług podobnych, a więc konkurujących ze sobą”<sup>28</sup>. Ponadto Trybunał wielokrotnie wyjaśniał w tym zakresie, że dla dokonania oceny, czy

24 — Dyrektywa Rady 67/227/EWG z dnia 11 kwietnia 1967 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich dotyczących podatków obrotowych (Dz.U. nr 71, str. 1301). Dyrektywa ta została uchylona ze skutkiem na dzień 1 stycznia 2007 r. i zastąpiona dyrektywą Rady 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej (Dz.U. L 347, str. 1).

25 — W tym zakresie patrz na przykład: wyroki z dnia 14 lutego 1985 r. w sprawie 268/83 Rompelman, Rec. str. 655, pkt 19, z dnia 21 marca 2000 r. w sprawach od C-110/98 do C-147/98 Gabalfrisa i in., Rec. str. I-1577, pkt 44, z dnia 27 września 2001 r. w sprawie C-16/00 Cibo Participations, str. I-6663, pkt 27, oraz z dnia 26 maja 2005 r. w sprawie C-465/03 Kretztechnik, Zb.Orz. str. I-4357, pkt 34.

26 — Wyrok w sprawie Solleveld i van den Hout-van Eijnsbergen, cytowany w przypisie 9, pkt 35. Patrz także wyrok w sprawie Dornier, cytowany w przypisie 9, pkt 74, w którym Trybunał bezpośrednio oparł się na zasadzie równego traktowania podmiotów.

27 — Wyrok z dnia 7 września 1999 r. w sprawie C-216/97 Gregg, str. I-4947, pkt 20. Patrz także wyroki z dnia 29 marca 2001 w sprawie C-404/99 Komisja przeciwko Francji, Rec. I-2667, pkt 45, w sprawie Kügler, cytowany w przypisie 9, pkt 30, oraz wyrok w sprawie Abbey National i Inscaple Investment Fund, cytowany w przypisie 3, pkt 56.

28 — Wyroki z dnia 23 października 2003 r. w sprawie C-109/02 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. I-12691, pkt 20, z dnia 17 lutego 2005 r. w sprawie C-453/02 i C-462/02 Linneweber i Akritidis, Zb.Orz. str. I-1131, pkt 24, z dnia 12 stycznia 2006 r. w sprawie C-246/04 Turn- und Sportunion Waldburg, Zb.Orz. str. I-589, pkt 33, i w sprawie Solleveld i van den Hout-van Eijnsbergen, cytowany w przypisie 9, pkt 39. Kwestię znaczenia neutralności przy poborze podatku VAT dla konkurencji Trybunał podkreślił już w wyroku z dnia 12 czerwca 1979 r. w sprawie 126/78 Nederlandse Spoorwegen, Rec. str. 2041, pkt 12.

towary lub usługi są podobne, nie ma co do zasady znaczenia ani tożsamość producenta lub świadczącego usługi, ani forma prawna, w jakiej wykonuje on swoją działalność<sup>29</sup>.

inwestycji, takich jak fundusze emerytalne, ubezpieczenia na życie związane z jednostkami funduszy inwestycyjnych, Investment Clubs i Venture Capital Trusts.

39. Sformułowania te podkreślają każdorazowo różne aspekty, kładąc nacisk albo na równe traktowanie podmiotów gospodarczych albo na równe traktowanie wykonywanych przez nich świadczeń, ale ich podstawą jest jednakowa interpretacja zasady neutralności podatkowej. Jej zakres byłby zbyt ograniczony w szczególności wówczas, gdyby, opierając się na formule cytowanej w pkt 37, należało jednakowo opodatkować wyłącznie identyczne świadczenia, jak uważa rząd Zjednoczonego Królestwa. Przeciwnie, zasada neutralności podatkowej nakazuje również jednakowe traktowanie świadczeń, które spełniają ten sam cel, są substytucyjne, a tym samym wobec siebie konkurencyjne.

40. Zjednoczone Królestwo obawia się, że przy tej interpretacji zasady neutralności podatkowej zakres specjalnych funduszy inwestycyjnych objętych ulgami podatkowymi będzie nieograniczony. Wówczas należałoby także zwolnić od podatku zarządzanie wieloma innymi formami zbiorowych

41. Jak jednak słusznie wskazuje Komisja, przedmiotem niniejszego postępowania jest jedynie ustalenie, czy zarządzanie zamkniętymi funduszami inwestycyjnymi, takimi jak ITC, jest objęte zwolnieniem określonym w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy. Pytaniem hipotetycznym pozostaje to, jak należałoby ocenić inne instrumenty lokacyjne z uwzględnieniem celów tego przepisu oraz zasady neutralności podatkowej.

42. Rząd Zjednoczonego Królestwa podnosi ponadto, że nawet w przypadku istnienia stosunku konkurencji, zróżnicowane opodatkowanie w żadnym razie nie ma na niego wpływu, ponieważ zakres obciążenia podatkowego ITC jest w praktyce zbyt mały.

43. Ze stanowiskiem takim nie można się zgodzić. Zasada neutralności podatkowej zakazuje nierównego traktowania towarów lub świadczenia usług podobnych i z tego względu konkurencyjnych wobec siebie pod względem zwolnienia od podatku VAT. Do naruszenia tej zasady nie jest wymagany

29 — Wyrok w sprawie Linneweber i Akritidis, cytowany w przepisie 28, pkt 25 i przywołane tam orzecznictwo. W innych kontekstach określone cechy usługodawcy, np. jego kwalifikacje zawodowe, mogą mieć jednak bardzo istotne znaczenie dla celów opodatkowania (zobacz wyrok w sprawie Solleveld i van den Hout-van Eijnsbergen, cytowany w przepisie 9, pkt 40 i nast.

warunek, by nierówne opodatkowanie prowadziło również do widocznego zakłócenia konkurencji. W przeciwnym razie doszłoby do stosowania zwolnienia w zależności od danego przypadku. Faktyczny wpływ opodatkowania zarządzania funduszem na konkurencję zależy bowiem od okoliczności danej sprawy, na przykład od struktury kosztów określonego typu funduszu oraz elastyczności cen obowiązujących w przedmiotowym segmencie funduszy.

z profesjonalnego zarządzania, którego koszty są rozkładane, a także z ogólnie obniżonych kosztów pośrednictwa i zarządzania. Fundusze te spełniają takie same funkcje w odniesieniu do inwestorów instytucjonalnych. Wskazuje to na fakt, że ITC są porównywalne z typami funduszy objętymi ulgami podatkowymi (AUT, OEIC) i są wobec nich konkurencyjne. W konsekwencji również zarządzanie nimi powinno być zwolnione od podatku VAT.

44. Jednak w niniejszej sprawie, w ramach badania zasady neutralności podatkowej, nie jest kwestionowana porównywalność samych czynności zarządu ani też równe traktowanie zewnętrznych podmiotów zarządzających funduszami. Chodzi raczej o porównywalność funduszy inwestycyjnych, których pozycja rynkowa może wpływać na obciążenie podatkowe czynności zarządzania nimi. W tej sytuacji zasada neutralności podatkowej zakazuje zatem zróżnicowanego opodatkowania świadczeń w zależności od świadczeniobiorcy, o ile świadczeniobiorcy są porównywalni i wobec siebie konkurencyjni.

46. Nierówne traktowanie mogłoby być dopuszczalne jedynie wówczas, gdyby różne typy funduszy nie służyły w takim samym stopniu realizacji celów zwolnienia. Zwolnienie powinno między innymi ułatwiać drobnym inwestorom dostęp do lokat w papierach wartościowych poprzez zbiorowe inwestowanie. Ta grupa podmiotów lokujących pieniądze nie ma praktycznie możliwości samodzielnej kontroli działalności funduszu, jest zatem w szczególności sposób zdana na mechanizmy ochronne przewidziane w systemie prawa.

45. Sąd krajowy stwierdził w postanowieniu odsyłającym, że ITC, podobnie jak AUT i OEIC, umożliwia prywatnym inwestorom inwestowanie w szerokie portfele inwestycyjne, a tym samym zmniejszenie ryzyka giełdowego. Ponadto prywatni inwestorzy w przypadku wszystkich typów funduszy czerpią korzyści wynikające

47. Artykuł 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy poprzez odesłanie do definicji specjalnych funduszy inwestycyjnych dokończanej przez państwa członkowskie pozostawia tym państwom określenie ram prawnych dla stworzenia struktury i zarządzania instrumentami lokacyjnymi objętymi ulgami podatkowymi. Byłoby zgodne z celami zwolnienia, gdyby państwa członkowskie przy

wykonywaniu przysługującego im uprawnienia w zakresie określania statusu funduszy kierowały się również tym, w jakim zakresie dany typ funduszu gwarantuje ochronę inwestorów.

neutralności podatkowej, która nakazuje jednakowo traktować pod względem poboru podatku wszystkie podobne i w związku z tym konkurujące ze sobą specjalne fundusze inwestycyjne.

48. Zatem w przypadku funduszy podlegających zakresowi stosowania dyrektywy 85/611 państwom członkowskim nie pozostaje już żadna swoboda oceny. Funduszom tym przypisuje się wystarczającą ochronę inwestorów. Natomiast inne formy funduszy inwestycyjnych mogą być wyłączone ze zwolnienia, jeżeli ochrona ta nie jest gwarantowana na porównywalnym poziomie w stosunku do funduszy, których zarządzanie jest zwolnione od podatku.

49. To, czy w niniejszej sprawie ochrona inwestorów w przypadku ITC jest porównywalna z ochroną w AUT i OIEC, musi ustalić sąd krajowy. W zależności od typu funduszu mogą tu być stosowane najróżniejsze mechanizmy w celu zapewnienia porównywalnego poziomu ochrony.

50. Na drugie i trzecie pytanie prejudycjalne należy zatem odpowiedzieć, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy przyznaje państwom członkowskim uprawnienie do określania specjalnych funduszy inwestycyjnych, których zarządzanie jest zwolnione od podatku. Przy wykonywaniu tych uprawnień państwa członkowskie muszą mieć na uwadze treść i cele przepisu, a także zasadę

*D — W przedmiocie czwartego pytania prejudycjalnego*

51. Jeżeli państwo członkowskie przy wykonywaniu przysługującego mu uprawnienia w zakresie określenia funduszy inwestycyjnych objętych ulgami podatkowymi w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy naruszyło zasadę neutralności podatkowej i niesłusznie nie objęło określonych funduszy ulgami, powstaje pytanie, czy dyrektywa wywiera bezpośredni skutek na rzecz zainteresowanych.

52. W tym kontekście należy przypomnieć, że jeżeli przepisy dyrektywy z punktu widzenia ich treści są bezwarunkowe i wystarczająco precyzyjne, to w przypadku niewprowadzenia środków wykonawczych w wyznaczonych terminach można się na owe przepisy powołać przeciwko wszelkim przepisom krajowym niezgodnym z dyrektywą bądź wtedy, gdy ich charakter pozwala

określić uprawnienia, jakich osoby fizyczne mogą dochodzić od państwa<sup>30</sup>.

fundusz jest podobny do funduszy uprzywilejowanych na podstawie prawa krajowego, a przez to wobec nich konkurencyjny.

53. Artykuł 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy opisuje w sposób wystarczająco precyzyjny i bezwarunkowy, jaką działalność należy zwolnić od podatku, tak więc jednostka może się bezpośrednio powołać na ten przepis.

55. W tej sytuacji państwo członkowskie nie może przeciwstawić podatnikowi faktu, że nie wydało ono przepisów określających przedmiotowy typ funduszu jako specjalny fundusz inwestycyjny w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy<sup>32</sup>. Tym bardziej państwo członkowskie nie może odsyłać do krajowych przepisów wydanych w ramach wykonywania uprawnienia w zakresie określania statusu funduszy, które są sprzeczne z zasadą neutralności podatkowej<sup>33</sup>.

54. Stwierdzenia tego nie podważa fakt, że państwu członkowskiemu przysługuje swobodne uznanie przy określaniu specjalnych funduszy inwestycyjnych, których zarządzanie jest zwolnione od podatku. Jeżeli krajowy ustawodawca przekroczył granice tej swobody, jednostka może żądać, opierając się bezpośrednio na art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, zwolnienia od podatku VAT, jeżeli na podstawie obiektywnych kryteriów można ustalić, że zainteresowany powinien być zaliczony do podmiotów uprzywilejowanych<sup>31</sup>. W przypadku naruszenia zasady neutralności podatkowej podatnik musi wykazać, że przedmiotowy

56. Na czwarte pytanie prejudycjalne należy zatem odpowiedzieć, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy wywiera bezpośredni skutek wobec tych podmiotów, które na podstawie prawa krajowego, z naruszeniem zasady neutralności podatkowej, nie są objęte zakresem zwolnienia od podatku VAT przewidzianego w tym przepisie.

30 — Zobacz wyroki z dnia 19 stycznia 1982 r. w sprawie 8/81 Becker, Rec. str. 53, pkt 25, w sprawie Kügler, cytowany w przypisie 9, pkt 51, oraz w sprawie Linneweber i Akritidis, cytowany w przypisie 28, pkt 33.

31 — Zobacz podobnie wyroki w sprawie Dornier, cytowany w przypisie 9, pkt 81, oraz w sprawie Kügler, cytowany w przypisie 9, pkt 55–57.

32 — Zobacz podobnie wyrok w sprawie Linneweber i Akritidis, cytowany w przypisie 28, pkt 35.

33 — Zobacz wyrok w sprawie Linneweber i Akritidis, cytowany w przypisie 28, pkt 36 i nast.

## V — Wnioski

57. Na podstawie powyższych rozważań proponuję aby Trybunał udzielił następujących odpowiedzi na pytania prejudycjalne VAT and Duties Tribunal:

1. Pojęcie „specjalne fundusze inwestycyjne” zawarte w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych — wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku może obejmować również zamknięte fundusze inwestycyjne, takie jak *Investment Trust Companies*.
2. Artykuł 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej przyznaje państwom członkowskim uprawnienie do określania specjalnych funduszy inwestycyjnych, których zarządzanie jest zwolnione od podatku. Przy wykonywaniu tych uprawnień państwa członkowskie muszą mieć na uwadze brzmienie i cele tego przepisu oraz zasadę neutralności podatkowej, która nakazuje jednakowo traktować pod względem poboru podatku wszystkie podobne i w związku z tym konkurujące ze sobą specjalne fundusze inwestycyjne.
3. Artykuł 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy wywiera bezpośredni skutek na rzecz tych podmiotów, które na podstawie prawa krajowego, z naruszeniem zasady neutralności podatkowej, nie są objęte zwolnieniem od podatku VAT przewidzianym w tym przepisie.